

Raportti opinnoista Helsingin Sanomien Säätiölle

Lukuvuoteni UC Berkeleyssä oli arvokas ja antoisa. Sain syvennettyä laajaa ymmärrystä media-alasta ja sen tulevaisuudesta sekä kerättyä käytännöllisiä vinkkejä ja taitoja. Oppimani asiat tekevät minusta huomattavasti paremman toimittajan ja journalistisen esimiehen.

Vuosi Amerikan arvostetuimpiin kuuluvassa toimittajakoulussa alkoi ryminällä. Orientaatioviikon jälkeen ilmoittauduin kaksivuotisen maisteriohjelman aloittavien opiskelijoiden joukossa ”Multimedia Boot Campille”. Kyse oli viikon mittaisesta intensiivikurssista, jossa päivät venyivät aamusta iltaan. Opiskelijoille opetettiin perusasiat valokuvaamisesta, liikkuvan kuvan ja äänen tallentamisesta, editoimisesta, grafiikoista ja datajournalismista, annettiin työvälineet käteen ja annettiin työtehtävät. Viidessä päivässä pienen ryhmän piti saada aikaan kattava multimediakokonaisuus, jossa käytettiin kaikkia mahdollisia kerrontatapoja. Vierailijat (virallinen nimityksemme on ”Visiting Scholar”) pääsivät nyt ensi kertaa mukaan, todennäköisesti näin on myös tulevaisuudessa. Vaikka iso osa opetuksesta ja ohjauksesta koski tekniikkaa (monelle, kuten minulle, työvälineet olivat uusia), saimme myös muutaman sisällöllisesti loistavan oppitunnin visuaalisesta journalismista. Varsinkin apulaisprofessori Richard Koci Hernandez on loistava opettaja, hän on multimediaosaston tähti. Emmy-voittaja osasi kertoa, miten tarinoita uusilla välineillä kerrotaan ja millaiset tarinat sopivat kullekin välineelle. Journalismin ydin siis pysyi mukana, kun minä ja muut opimme multimediatyön perustaidot. Kevätlukukaudella jalostin osaamistani Web Development -kurssilla, jolla keskityttiin nettisivustojen rakentamiseen.

Syyslukukaudella keskityin intensiiviviikon jälkeen neljään vaativaan kurssiin (lisäksi kävin harrastusmielessä ajoittain osallistumassa Pulitzer-palkitun Sports Illustratedin toimittajan George Dohrmannin vetämän ”Sports Reporting” -kurssin seminaareihin). Vierailijat kokoontuivat myös omaan seminaariinsa maanantaisin, mutta se oli lähinnä vapaamuotoista jutustelua ja kokemusten vaihtamista. Vierailijoiden määrää oli supistettu University of Californian rahoitusvaikeuksien takia, ja kun iranilaista valittua ei koskaan päästetty lähtemään kotimaastaan, oli meitä täällä lisäksi kiinalainen ja brasilialainen kollega sekä kaksi itäafrikkalaista Ford-säätiön fellow'ta.

Vierailijoiden ohjelmaa koordinoivan Alan Mutterin kurssilla ”What Everyone Needs to Know About Getting Paid as a Journalist” opin tajuamaan käynnissä olevan median murroksen paljon syvällisemmin kuin aiemmin. Vaikka Suomessa tiedämme monista muutoksista, täällä digitaalinen vallankumous on todella paljon pidemmällä – ja silti vasta alussa. Mutter herätteli meitä kerta toisensa jälkeen vakuuttavilla todisteilla siitä, että emme ole nähneet vielä mitään. Perinteisten mediayhtiöiden bisnesmalli on romahtanut Yhdysvalloissa, ja samankaltaiset kehityskulut ovat käynnistyneet muuallakin. Opin ymmärtämään, kuinka syvällisesti teknologian muutos ja kulutustottumusten muutos mullistavat koko median roolin. Aiemmin massatiedotus oli teknologisista syistä vain mediayhtiöiden, painotalojen omistavien ja jakelujärjestelmät kehittäneiden lehtitalojen ja radioaaltojen hallinneiden rtv-jättien monopoli. Julkaisemiseen tarvittava teknologia maksoi kymmeniä, satoja miljoonia. Nyt kuka tahansa tietokoneen omistaja voi perustaa tiedotusvälineen. Tämä muuttaa myös kuluttajien käyttäytymistä: heillä on nyt valta valita ja myös tuottaa tietoa itse, ja tuo valta vain kasvaa. Kuluttajat eivät välttämättä tarvitse perinteistä mediaa päästäkseen tiedon lähteille, joten mediayhtiöiden on tehtävä itsestään kuluttajille tarpeellisia ja haluttuja. Samaan aikaan mediayhtiöiden on houkuteltava mainostajia paljon entistä kiivaammin,

sillä siinä missä aiemmin mainostajat olivat riippuvaisia perinteisten medioiden tarvitsemista jakelukanavista, he pystyvät ottamaan kuluttajiin suoraan yhteyttä. Mutter takoi nämä kehityskulut ymmärrykseemme loputtomien käytännön esimerkkien ja tutkimusten kautta, ja sen jälkeen pohdimme journalistien roolia tulevaisuudessa sekä tapauksia, joissa uusin välinein on tehty parempaa journalismia järkevällä bisnesmallilla. Tein case study -tutkimuksen journalistisesta start-upista, mobiililaitteille pitkiä multimediatarinoita myyvästä The Atavistista ja kehitelin lopulta sen pohjalta oman, pieneen maahan sopivan projektini. Suomessa on päästy vasta siihen vaiheeseen, että lehteen tai nettisivuille tehty journalismi saadaan väännettyä lukulaitteille ja älypuhelimiin sopivaan muotoon: pian olisi aika alkaa tehdä journalismia, joka käyttää näiden laitteiden tuomia mahdollisuuksia. Potentiaalia on paljon, kunhan tekniikan rakentamisen lisäksi mukaan otetaan iso annos journalistista kunnianhimoa.

Lowell Bergmanin vetämä seminaarimuotoinen tutkivan journalismin kurssi ("Investigative Reporting for Print/TV") tarjosi herkullisia sisäpiiritarinoita ja käytännöllisiä vinkkejä. Tähtitöimittäjä Bergman, josta suosittu Hollywood-elokuva "The Insider" kertoo, antoi koko vuosikymmenten kokemuksensa nuorten opiskelijoiden käyttöön. Berkeleyn journalismin laitoksen yhteydessä toimivan, Bergmanin vetämän Investigative Reporting -ohjelman (IRP) tutkijat ja henkilökunta osallistuivat seminaariin ja esittelivät projektejaan, joiden yhteistyökumppaneina ovat PBS:n Frontline-ohjelma, National Public Radio, The New York Times, Reuters ja moni muu merkittävä tiedotusväline. Kurssilla vierailleet toimittajat, lakimiehet ja tuomarit syvensivät kuvaa amerikkalaisesta journalismista ja sen reunaehdoista. IRP työllistää opiskelijoita tutkivan journalismin projekteihin. Itse tutkin muuatta korruptioon ja kehitysmaissa kyseenalaisiin toimintatapoihin liittyvää tapausta koko lukuvuoden ajan freelancerinä toimivan amerikkalaisen tutkivan journalistin kanssa, Bergmanin ohjauksessa. Tavoitteenamme on julkaista juttu tai juttusarja myöhemmin suuressa pohjoisamerikkalaisessa sanomalehdessä. Kevätlukukauden kohokohtia oli Bergmanin järjestämä Logan Symposium, joka kokosi viikonlopuksi yhteen Amerikan parhaat tutkivat journalistit, valitut vierailijat muualta ja mielenkiintoisen joukon lähteitä, joista viihdyttävimmät olivat Murdoch-skandaalin sankariksi noussut englantilainen lakimies Mark Lewis ja hämäriä metodeja tabloidien pyynnöstä toteuttanut yksityisetsivä Danno Hanks. Bergman ja tutkivan journalismin ohjelma tarjosivat loistavan mahdollisuuden verkostoitumiseen.

Halusin Berkeleeyyn ensisijaisesti siksi, että halusin oppia tehokkaan narratiivisen kirjoittamisen taitoja. Tarinan kertomisen taidolla on tulevaisuudessa yhä enemmän kysyntää, ja menestyäkseen aikakauslehtien ja sanomalehtien on tarjottava laadukkaammin rakennettuja ja kirjoitettuja juttuja. Kunnianhimoinen kirjoittaminen on Yhdysvaltain journalismikentällä vahvuus, josta Berkeleyn toimittajakoulu tunnetaan. Maan parhaisiin aikakauslehtikirjoittajiin ja editoijiin tutustuimme Jennifer Kahnin kurssilla "Renegades, Underdogs, Madmen: The Magazine Profile". Opin, miten kirjoittajat ovat hioutuneet kovan kilpailun kautta ja sain paljon käytännöllisiä vinkkejä. Kahn oli erityisen hyvä avaamaan ja opettamaan sitä, miten esimerkiksi vaikealta tai puisevalta kuulostavasta tiedeaiheesta kuoritaan esiin kiinnostava jännitestarina. Omaan juttuprojektiini hän antoi arvokasta kritiikkiä.

Samantyyppisiin ideoihin pureuduttiin Cynthia Gorneyn vetämällä "Tackling the Long Form Story" -kurssilla. Gorney oli opettajana kerrassaan loistava. Luimme paljon esimerkkijuttuja, usein jopa yli sata sivua viikossa, ja purimme tarinat osiin Gorneyn johdatellessa, mutta yhdessä keskustellen, oivaltaen. Lopulta opiskelijoiden koko syksyn ajan rakentamia kursseja alettiin käydä läpi. Berkeleeyssä on huippulahjakkuuksia, joiden jutut olisivat Suomessa menneet koskemattomina lehtien sivuille. Gorneyn johdolla mietimme juttuihin rakentavia ehdotuksia ja radikaalejakin muutosideoita, jotka tekisivät jutun seuraavista versioista vielä paljon parempia. Kunnianhimo hyvän kirjoittamisen suhteen oli todella korkealla. Kriittiset ja perusteelliset, mutta rakentavat keskustelut olivat parhaita, joita olen journalistisista jutuista käynyt. Kaikki elementit otettiin huomioon: jännitteiden rakentaminen ja purkaminen, ydinkysymysten valitseminen ja kuljettaminen

läpi tarinan, rakenteelliset valinnat (koko jutun laajuudelta aina kappaleiden ja lauseiden sisälle), haastateltavien valinnat ja haastattelutekniikat, taustatyön ja raportoinnin suuntaaminen, kohtauksien rakentaminen, tarinaan valittavien henkilöiden roolit, tarinaan sopivan oman äänen hiominen, tyyli ja sanavalinnat, rytmittäminen (tihentäminen, hidastaminen, nopeuttaminen), siirtymät ja käännekohdat. Näiden kaikkien hallitsemisesta syntyy kerronnallinen voima, joilla lukija pidetään otteessa ja palkitaan. Näin syntyvät jutut, joiden ansiosta lukijasuhde tiivistyy. Lueteltuna asiat kuulostavat abstrakteilta, kenties liialta hiomiselta, mutta kurssilla ne liittyivät aina olemassaolevaan juttuun ja käytännölliseen tilanteeseen.

Kevätlukukaudella jatkoin narratiivisen kirjoittamisen opintoja tiede- ja ympäristöjournalismin professorin Michael Pollanin johdolla ”Science Writing Workshopissa”. Bestseller-kirjailijana hän osasi antaa vinkkejä, jotka auttavat laajojen kokonaisuuksien hallinnassa, niin pitkien artikkelien kuin kirjojenkin tekemisessä. Juttuideoiden kirkastaminen, taitava kielenkäyttö ja omaleimaisen äänen kehittäminen olivat Pollanin parasta osaamista. Sain häneltä arvokasta palautetta omasta, laajasta jutustani koko prosessin ajan. Kurssilla opeteltiin myös editoimaan, mistä on varmasti paljon hyötyä tulevaisuudessa. Editointikulttuuri on Suomessa useimmissa lehdissä olematonta. Jos pyritään huippuluokan laatuun, josta ihmiset ovat jatkossakin valmiita maksamaan, tarkkanäköinen ja kunnianhimoinen editointi – joka ei tarkoita sitä, että editoija muokkaa juttua, vaan että editoija auttaa kirjoittajaa kirkastamaan ja parantamaan juttuaan itse – on tarpeen. Tarvitsemme toimittajia, joiden jutut erottuvat informaatiotulvasta houkuttelevan ilmaisun, huolellisen ja mietityn rakenteen sekä syvällisen raportoinnin keinoin.

Nyt kun ymmärrän ja hallitsen kerronnan keinot paremmin, olen taitavampi kirjoittaja ja juttujen rakentaja kuin aikaisemmin. Vielä enemmän olen varmasti kehittynyt editoijana ja luovien kirjoittajien esimiehenä. Syvällisempi ymmärrys juttuprosessin kaikista vaiheista ja koko joukko käytännöllisiä vinkkejä auttavat tukemaan muita kirjoittajia tekemään vetävämpiä ja vakuuttavampia tarinoita. Keräsin vuoden aikana kirjoittamisesta ja editoimisesta oppimani periaatteet ja vinkit työkalupakiksi, johon uskon palaavani aina tarpeen tullen eri tilanteissa.

Kevätlukukaudella halusin kokeilla muutakin kuin journalismia. Maailman parhaan julkisen yliopiston tarjonta on valtavaa. Poimin lopulta filosofilegenda John Searlen ”Philosophy of Mind” -kurssin sekä kaksi toisiaan tukevaa (brasilian)portugalin kurssia. Olin vuosia haaveillut kieliopinnoista, joihin kiireisen työviikon ja perhe-elämän paineissa ei ole aikaa. Opiskelin portugalia joka arkipäivä tunnin yliopistolla ja kotitehtävät päälle. Kurssit oli suunnattu edistyneille opiskelijoille, jotka osaavat espanjaa tai ranskaa. Opetus eteni uskomattoman nopeasti ja tehokkaasti, töitä sai tehdä paljon pysyäkseen mukana. Käytännössä koko kielioppi, olennaisin sanasto ja paljon puhutun kielen nyansseja oli tarkoitus oppia reilussa kolmessa kuukaudessa. Ja uskomatonta kyllä, opin puhumaan portugalia: aloitin nollassa, mutta loppukeskustelussa opettajani vakuutti, että osaan kielestä kaiken olennaisen. Nyt on vain jatkettava sanavaraston laajennusta. Olen vakuuttunut, että muuttuvassa maailmassa kielitaito (muunkin kuin englannin) on tulevaisuuden journalistille suurimpia valtteja. Samaa mieltä oli esimerkiksi The New York Timesin pomoihin kuuluva Gerry Marzorati vieraillessaan Pollanin seminaarissa.

Olen kiitollinen Helsingin Sanomien Säätiölle mahdollisuudesta opiskella Berkeleyssä. Vuosi oli antoisampi ja opettavaisempi kuin uskalsin kuvitella.